

PRODUCTION TRAITS OF THE IRESHIRE COWS SUBJECT TO THE LINES

Borisovskiy V.; Institute of animal science, UAAS

This article highlights the net research results on the milk productivity of the Ireshire cows belonging to the various lines. Improper selection of the cows & heterogenous selection of the bulls proved to affect production traits of the multi-line-selected cows. Improver & President Holstein lines are characterized by the top dairy cow production. Improver milk yield constitutes 5488 ± 210 kg. President milk output amounts 5421 ± 201 kg.

Key words: Ireshire breed, herd, line, lactation, milk productivity.

УДК 636.9

**ПРО ВВЕДЕННЯ НОВИХ ВИДІВ ДИКИХ ЗВІРІВ У
ЗООКУЛЬТУРУ
(оглядова)**

Рецензенти: доктор с.-г. наук Савран В.П.; канд. с.-г. наук Шабля В.П.

І.Вакуленко

Інститут тваринництва УААН

М.Євтушевський

УкрНДІ лісового господарства і агролісомеліорації ім. Г.М.Висоцького НАН

У статті викладені науково-методичні та технологічні розробки світової практики стосовно domestикації різних видів диких тварин та уведення їх у природне середовище. Встановлена можливість збереження локальних видів диких тварин (ондатра, рись, бабак, дика свиня, козуля, шиншила, лось, олень), подальшого збільшення їх чисельності, та інтродукції їх у зоокультуру, у тому числі й в Україні, що на сьогодні має пряме відношення до стратегії охорони і раціонального використання тваринного світу і, в першу чергу, до збереження тих тварин, які знаходяться на межі вимирання.

Ключові слова: звірі, domestикація, інтродукція, зоокультура, збереження виду, охорона довкілля.

Процес domestикації диких звірів надто тривалий і в різні періоди розвитку людства проходив з неоднаковою інтенсивністю.

З вирішенням найголовнішої проблеми харчування, одомашнюванню, в першу чергу, підпали тварини з високими продуктивними показниками та робочою продуктивністю (буйволи, свині, вівці, кози, птахи, осли, слони, верблюди та ін.). Згодом ці тварини перейшли в ранг домашніх, із наступним їх удосконаленням.

Проте за багато тисячоліть людиною окультурена зовсім незначна кількість видів тварин [1]. У дикому стані та на грані вимирання знаходиться ще багато видів тварин із корисними продуктивними якостями, які можуть бути використані людством із високою господарською ефективністю. До таких тварин відносяться: плямистий олень, лось, ондатри, бабак, рись, козуля та ін.

У процесі одомашнювання диких тварин та його подальшого розвитку досягнуті унікальні напрацювання. Це створення високопродуктивних різних за напрямом продуктивності порід: великої рогатої худоби, свиней, овець, коней, кіз, кролів, курей, гусей, індиків, качок та багатьох інших видів.

У 50-60 роки XX століття за рахунок кліткового утримання нутрій, норок, лисиць, песців, єнотів в Росії, Україні та інших державах з'явилась нова галузь - хутрове звірівництво.

У 70-80 роки в Україні, завдяки розробленню новітніх технологічних процесів, кролівництво було переведене на промислову основу. У цей період в Україні вироблялось щорічно біля 140-160 тисяч тонн кролятини, що становило 6-8 % світового виробництва.

Занепад наприкінці XX століття агропромислового комплексу значно стримав розпочаті в цьому напрямі науково-пошукові та практичні розробки.

На сьогодні умови для введення в культуру тваринництва нових видів диких звірів значно погіршилися, у порівнянні з попереднім періодом, у зв'язку зі зникненням багатьох видів тварин та різким зменшенням їх чисельності.

Недостатня увага надається також цій проблемі з боку держави в плані належного фінансування. Але, незважаючи на труднощі соціального, екологічного та фінансового характеру, що склалися, робота по окультурюванню диких видів тварин триває.

З цією метою використовується накопичений методичний світовий досвід, що базується на поєднанні зоологічних особливостей диких тварин та зоотехнічних технологічних прийомів.

Приміром, застосованими технологічними прийомами можуть бути: загінний, вольєрний та клітковий способи утримання, кероване випасання, застосування антистресових препаратів, поліпшений тип годівлі, приручення новонароджених тварин до стада і таке інше.

Яскравим прикладом сучасного окультурювання диких тварин можна назвати розпочатий ще в 50-70 роки XX століття процес реанімації зникаючого поголів'я плямистого оленя. Враховуючи цілющі продуктивні якості даного виду тварин - це пантокрин для виготовлення дефіцитних лікарських препаратів, м'ясо, шкіра, роги, копита, хутро, у різних регіонах планети: на Далекому Сході Росії, в Північному Китаї, Північній Кореї, Японії, Австралії, Новій Зеландії, в Україні (в Барановському лісомисливському господарстві Житомирської області та у відділенні заповідника "Асканія-Нова", "Буркути" [2-3]) були створені стада плямистих оленів.

У зазначених регіонах було запропоновано штучне розведення оленів у заповідниках і мисливських господарствах, знайшла реалізацію розроблена методика керованого випасу, що згодом широко застосовувалася в багатьох стадах, зокрема у пантових господарствах Примор'я. Були знайдені способи гальмування страху оленів стосовно людини шляхом імпринтування новонароджених оленят. Групове тренування оленів проводиться вершниками-оленьярами на конях. При цьому стадо повністю втрачає страх перед людиною і стає керованим, його випускають за межі парку на неогорожені пасовища.

Під час тренувань у оленів виробляють звичку вільно заходити у ворота парку і виходити через них, хоча спочатку ця процедура наганяла на них жах. У процесі тренувань в оленів виробляється почуття стадності і втрачається самостійність. Два вершники з собаками можуть успішно випасати близько тисячі оленів.

Завдяки прийнятим у світовій практиці заходам вдалося не лише врятувати від загибелі плямистих оленів, а й створити галузь пантового оленьярства.

У даний період в Україні чисельність плямистих оленів перевершує 3,2 тисячі голів, а природні умови сприяють збільшенню їх чисельності.

Наступним об'єктом одомашнення є лось, найбільшу цінність від якого становить молоко. Ним лікують виразкові хвороби, променеві ураження, замінюють дітям материнське молоко. В Україні одомашнення лосів носить випадковий характер, коли до польових станів корів прибиваються новонароджені лосенята.

Грунтовніші роботи з одомашнення лося проводять на Печоро-Іличській та Сумараківській лосефермах в Росії, де і на сьогодні діє система приручення тварин, починаючи від народження лосеняти, а також із застосуванням антистресового препарату (імпритингу) [4].

Від однієї лосиці отримують за добу 4-6 літрів цілющого молока, яке реалізується в санаторії та лікарні. Цінним продуктом також є м'ясо та шкіра. Активно займаються також одомашненням лося в інших регіонах планети. В Україні цією проблемою займаються недостатньо, про що свідчить зниження чисельності поголів'я майже у 5 разів у порівнянні з початком 70 років минулого століття. У ряді областей України цей вид тварин зник зовсім.

Протягом останніх 20-30 років минулого століття увагу людства привернули: ондатра, бабак, рись, козуля. Ці дикі тварини цінні хутровою та м'ясною продуктивністю. Крім того, бабак дає цілющий жир, який застосовується для лікування легенів. Ця хвороба на сьогодні набула в Україні характеру епідемії.

На бабака та ондатру до сих пір лише полювали. Але постійно зростаючий попит на вироби із хутра, м'ясо та високої якості жир призвів до масового знищення цих звірів у природних умовах, що змусило шукати способи розведення їх у неволі [5]. Завдяки високій плодючості ондатри, невибагливості до годівлі та утримання, дешевому корм, здатності добре переносити морози, звірівники, аматори та фермери успішно освоїли розведення цього звірка в клітці. Із часом ондатрівництво може стати високорентабельною галуззю кліткового звірівництва, запорукою чого є величезні запаси болотяних рослин - основного, надто дешевого корму ондатри.

Нами також проведені дослідження з розведення в неволі бабака, які показали, що його можна успішно розводити як в домашніх господарствах, так і на великих товарних звірофермах. Вигідно також, що бабак половину року спить, тому зникає проблема заготовляти йому корми на зиму. Після пробудження бабак легко пристосовується до наявних у господарстві кормів. Він поїдає майже все те, що споживають кролі, нутрії, вівці, кози, велика рогата худоба.

Дослідження підтвердили, що бабака, як і ондатру, можна розводити у клітках.

Кліматичні умови також дають змогу розводити в клітках цінного хутрового звірка - шиншиллу.

Технологія його розведення достатньо розроблена і успішно застосовується в приватних господарствах різних регіонів України.

Окремо стоїть питання про кліткове розведення рисі. Цей спритний і небезпечний хижак у дуже малій кількості, - всього близько трьохсот особин, зберігся у природних угіддях Карпат і Полісся. У Салтиківському звірогосподарстві (Росія) ентузіасти освоїли розведення його в клітках. У разі потреби, вирощену в неволі рись, можна інтродукувати в природне середовище.

Досвід показав, що ондатра, рись, і особливо, бабак при клітковому утриманні можуть приручатися, якщо з ними активно працювати в цьому напрямі.

У наш час, з метою інтродукції в природне середовище, в Україні у мисливських господарствах масово будують вольєри для напіввільного розведення диких свиней. Свині легко приручаються і при випусканні їх у вільні угіддя як мисливських звірів доводиться вирішувати зворотнє завдання їх "роздомашнення" та "здичавіння" [6].

Також легко приручається козуля. У 70 роки минулого століття багато лісничих господарств мали приручених 4-5 козулі в кожному.

Отже, світовий досвід доказав можливість збереження локальних видів диких тварин та подальшого збільшення їх чисельності, що на сьогодні має пряме відношення до стратегії охорони і раціонального використання тваринного світу і, в першу чергу, до збереження тих тварин, які знаходяться на межі вимирання.

З метою активізації процесу доместикації, відродження локальних видів диких тварин та уведення у зоокультуру необхідне вагоме державне фінансування.

Бібліографічний список

1. Колесник М.М. Походження свійський тварин /М.М. Колесник. - К.: Держсільгоспвидавництво, 1958.- 76 с.
2. Салганский А.А. Опыт выпасного содержания пятнистых оленей без изгородей / А.А. Салганский // Каракулеводство и звероводство.- 1952.- № 5.- С. 52-58.
3. Салганский А.А. Одомашнивание диких копытных / А.А. Салганский. - К.: Изд. УСХА, 1993.-228 с.
4. Лосеводство: учеб. пособ. для вузов [Джурович В.М., Соколов Н.В., Смирнов Л.Г. и др.]. - Кострома: изд-во КГСХА, 2005.- 162 с.
5. Євтушевський М.Н. Кліткове розведення ондатри у домашніх та фермерських господарствах: методичні рек. /М.Н.Євтушевський, І.С. Вакуленко, В.С.Ліннік.- Х.: Інститут тваринництва УААН. - 2005.- С. 24-32.
6. Євтушевський М.Н. Вольєрне розведення диких свиней /Євтушевський М.Н. // Лісовий і мисливський журнал. - К., 2007.- № 3.

О ВВЕДЕНИИ НОВЫХ ВИДОВ ДИКИХ ЗВЕРЕЙ В ЗООКУЛЬТУРУ

Вакуленко И., Институт животноводства УААН

Евтушевский М., УкрНИИ лесного хозяйства и агролесомелиорации им.Г.М. Высоцкого НАН

В статье изложены научно-методические и технологические разработки мировой практики относительно доместикации разных видов диких животных и введения их в окружающую среду. Установленная возможность сохранения локальных видов диких животных (ондатра, рысь, сурок, дикая свинья, козуля, шиншилла, лось, олень), дальнейшего увеличения их численности, и интродукции их в зоокультуру, в том числе и в Украине, на сегодня имеют прямое отношение к стратегии охраны и рационального использования животного царства и, в первую очередь, к сохранению тех животных, которые находятся на грани вымирания.

Ключевые слова: звери, доместикация, интродукция, сохранность вида, зоокультура, сохранность окружающей среды.

THE NEW WILD ANIMAL TYPE DOMESTICATION & PRESERVATION IN FAUNA

Vakulenko I.; Institute of animal science, UAAS

Evtushevskiy M., Ukrainian scientific-research institute of forestry & forest amelioration affiliated to the national academy of sciences

This article highlights the scientific programming & technology elaboration on the various wild animal type domestication & preservation in fauna. The best world-known techniques were analyzed. The native wild animal type domestication was proved. The musk rat, lynx, marmot, roe, wild boar, chinchilla, elk, deer livestock number expected to be upped. The animal variety program was validated in Ukraine. Wildlife preservation measures are implemented to avoid some animal type extinction. Fauna balance is envisaged.

Key words: animals, domestication, introduction, type preservation, fauna, environment protection.

УДК 636.2.082.4.034

ЕКСТЕР'ЄРНО-КОНСТИТУЦІОНАЛЬНІ ОСОБЛИВОСТІ БУГАЇВ-ПЛІДНИКІВ РІЗНИХ ЛІНІЙ УКРАЇНСЬКОЇ ЧОРНО- РЯБОЇ МОЛОЧНОЇ ПОРОДИ

Рецензенти: доктор с.-г. наук Савран В.П.; доктор с.-г. наук, професор Рубан Ю.Д.

І.М. Гейда*

Харківська державна зооветеринарна академія

Викладено дані екстер'єрно-конституціональних особливостей бугаїв плідників різних ліній української чорно-рябої молочної породи за живою масою, середньодобовими та відносними приростами, лінійними промірами та індексами будови тіла. Встановлено, що бугаї-плідники в цілому відповідають стандарту породи, але мають деякі відмінності за лінійними промірами та індексами будови тіла: більш високорослими і менш розтягнутими виявились бугаї лінії Валіанта 164414, Старбака 352790 - менш довгорослими, а Чіфа 1427381 - масивними.

Ключові слова: порода, екстер'єр, жива маса, проміри, індекси будови тіла.

У селекційній практиці молочного скотарства значну увагу приділяють оцінці і добору худоби за зовнішніми формами і пропорціями будови тіла. Адже багатьма дослідженнями доведено наявність зв'язку між екстер'єром, конституцією тварин, характером продуктивності та тривалістю використання [1].

Оцінка бугаїв-плідників за екстер'єрно-конституціональними особливостями робить її об'єктивнішою і точнішою, а цифрове вираження показників дає змогу кількісно порівняти індивідуальні та групові особливості тварин [2].

До цього часу екстер'єрно-конституціональна оцінка бугаїв-плідників української чорно-рябої молочної породи в умовах східного регіону України висвітлена недостатньо. Тому актуальність проблеми полягає саме у вивченні цих питань.

* Науковий керівник - доктор с.-г. наук, професор Е.М. Доротюк.